El Govern regula i protegeix la toponímia en català i aranès

written by Redacció Unilateral | 18 de novembre de 2020

El Govern ha aprovat el Decret de toponímia, que regula l'establiment i revisió de topònims, l'ús de la toponímia catalana i occitana i també la Comissió de Toponímia. La toponímia té una funció alhora tècnica, cultural i lingüística. Tècnica perquè els llocs es referencien geogràficament, i cultural i lingüística perquè vehiculen informació sobre la cultura, la manera de parlar o els costums d'aquells que els van anomenar. En aquest sentit, la toponímia catalana és un patrimoni col·lectiu que cal salvaguardar com a part del patrimoni lingüístic i cultural de Catalunya.

La IX Conferència de les Nacions Unides sobre la normalització dels noms geogràfics (2007) considera que formen part del patrimoni cultural immaterial de la humanitat i que s'han d'inventariar, protegir i promoure, i exposa la contribució més àmplia dels organismes especialitzats de l'ONU a l'estandardització dels noms geogràfics i la protecció del pluralisme lingüístic. La Comissió de Toponímia és l'encarregada d'adoptar les mesures pertinents per tal de difondre la toponímia oficial i estudis de toponímia en general.

El nou Decret actualitza la normativa ara vigent en aquest àmbit que no s'havia revisat des de fa gairebé 20 anys (Decret 59/2001 de 23 de gener). Una revisió puntual del 2001 (Decret 59/2001, de 23 de gener) regulava la Comissió de toponímia, però subsistien necessitats pendents, com ara la manera de dur a terme l'establiment de nous topònims generals o la possibilitat de revisió de formes toponímiques ja establertes. En els darrers vint anys també hi hagut canvis rellevants,

especialment pel que fa al reconeixement i oficialitat de la llengua occitana, denominada aranès a l'Aran, que des de 2014 compta amb una acadèmia pròpia que exerceix l'autoritat lingüística.

El nou Decret regula, en primer lloc, l'ús de la toponímia a Catalunya, d'acord amb les úniques formes oficials a Catalunya, la catalana, i l'aranesa, en el cas de l'Aran, tal com estableix l'Estatut i la Llei 1/1998 de Política Lingüística. També preveu l'ús de les formes catalanes dels topònims de tota l'àrea lingüística catalana. Així, cal utilitzar les formes Alacant, Elx, Perpinyà, L'Alguer, tot i que aquestes localitats comptin amb una forma oficialitzada en castellà, francès o italià. Pel que fa a exònims d'arreu del món que tenen forma tradicional en català, també en preveu l'ús de la forma catalana, que es pot combinar amb l'ús de les formes oficials o altres llengües de cada país. Per exemple, Nova York, Nova Delhi, Atenes, Torí, Ginebra, Moscou, etc.

Pel que fa la toponímia occitana, a més de l'específicament aranesa que només pot ser en aranès, el Decret també impulsa l'ús de formes originàries de l'àrea lingüística occitana, atès el caràcter oficial d'aquesta llengua a Catalunya, per altra part, també llengua pròpia de l'Aran.

Un dels aspectes principals del Decret és la regulació d'un procediment per a establir nous topònims generals o revisar formes ja establertes. Més del 90% del corpus toponímic de Catalunya són topònims generals referits a rius, rieres, estanys, fonts, serralades, muntanyes, cims, costes, valls, indrets, coves i avencs, camins, disseminats, edificacions i restes històriques, etc. Fins ara no hi havia un procediment específic per a la toponímia general com sí n'hi ha per als topònims de caràcter local (noms de municipis i de nuclis de població). Amb el nou procediment s'estableix que, a més de la Comissió de toponímia, són les administracions locals les que poden demanar un canvi en la toponímia general, de manera que es garanteix la seva participació en qualsevol tramitació, a

més de ser consultades en tràmit d'audiència previ a la seva aprovació. Pel que fa a la toponímia aranesa, a més dels ajuntaments aranesos també s'hi preveu específicament el Conselh Generau d'Aran.

Amb les propostes s'haurà de sol·licitar un informe a l'Institut d'Estudis Catalans o a l'Institut d'Estudis Aranesi, segons que es tracti d'un topònim català o occità, i es preveuen també informes de tipus geogràfic, històric o d'altres que es considerin pertinents.

El Decret també regula el Nomenclàtor oficial de toponímia de Catalunya, que és el catàleg de topònims de Catalunya aprovat tant per la Generalitat com per les entitats locals, i que ha esdevingut un instrument de referència, de manera que se'n preveu la revisió periòdica. El Nomenclàtor es va publicar el 2003, i se n'han fet dues revisions, el 2009, que incorporava 13.000 nous topònims, i el 2019, que afectava 227 topònims.

Finalment pel que fa a la Comissió de toponímia, que actua com a òrgan de coordinació i proposta de fixació oficial dels topònims de Catalunya, s'hi incorpora una nova representació de l'Institut d'Estudis Aranesi, acadèmia que exerceix l'autoritat lingüística de l'aranès, que es va crear el 2014 (Decret 12/2014, de 21 de gener), en compliment del nou marc legal que regula l'oficialitat de l'occità a Catalunya, la Llei 35/2010, d'1 d'octubre, de l'occità, aranès a l'Aran. D'aquesta manera, la Comissió de toponímia compta amb representació de les autoritats acadèmiques a Catalunya, de la llengua catalana i de l'occitana.

La Comissió de Toponímia, presidida per la directora general de Política Lingüística, Ester Franquesa, va ser creada l'any 2001 pel Govern per vetllar per la toponímia de Catalunya i és l'òrgan d'assessorament, consulta i proposta en matèria de fixació oficial dels topònims de Catalunya. Entre els projectes que executa en l'actualitat destaca l'elaboració del Nomenclàtor mundial. L'objectiu d'aquest treball és elaborar

un corpus normativitzat en català de topònims de fora de l'àrea lingüística catalana, adreçat a un públic general. És una obra de gran transcendència en els mitjans de comunicació o el sector editorials i en totes aquelles obres de caràcter divulgatiu que contenen cartografia mundial.

El web de la Comissió de Toponímia, a més d'exposar la tasca de l'organisme, ofereix informació en matèria de normativa toponímica, un accés al Nomenclàtor oficial, criteris toponímics, publicacions i orientacions sobre l'establiment de noms de llocs entre d'altres continguts.